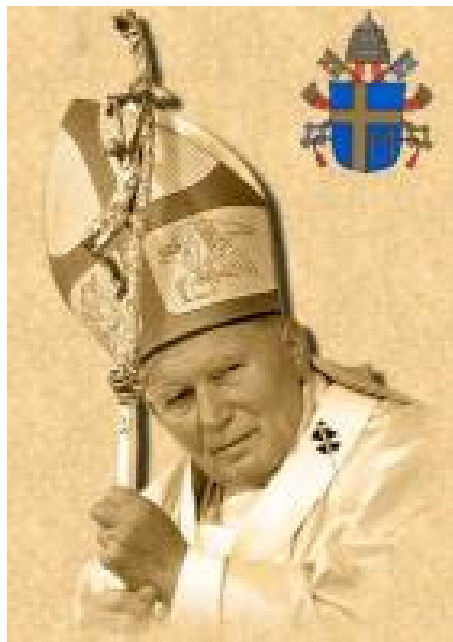
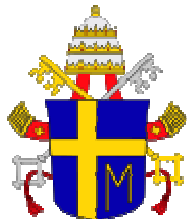

Papa Jovan Pavle II i Jevreji

Autor teksta i izbor slika: Aron Albahari

PAPA JOVAN PAVLE II I JEVREJI

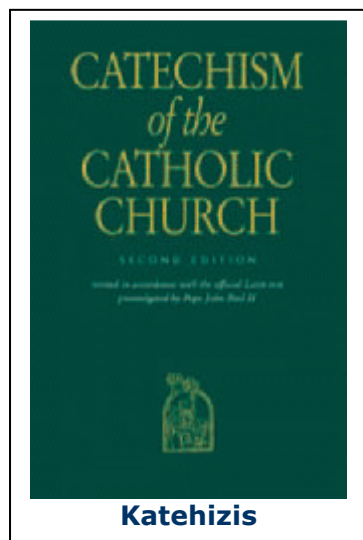

Svojim ličnim stavom i uticajem, pokojni papa Jovan Pavle II, u 28 godina svog duhovnog i političkog vođstva Vatikana i sveukupnog katoličkog sveta, ostavio je nesumnjivo pozitivan trag u odnosima Vatikana i Jevreja. On je u tom svom odnosu iskazao više poštovanja prema jevrejskom narodu od bilo kog svog prethodnika.

Odrastao je u sredini (Poljska) gde je od detinjstva imao kontakte sa Jevrejima. Na početku svoje pontifikacije, molio se u Aušvicu i objavio pismo u kome traži oprostaj za patnje koje su rimokatolici naneli Jevrejima, posebno za vreme Holokausta, što je bio prvi javni otklon Vatikana prema Holokaustu. Iako se Biskupski sinod, tek pet godina posle ovog papinog gesta, javno izvinuo Jevrejima

zbog stava i držanja Vatikana u Drugom svetskom ratu, mnogi smatraju da je izvinjenje rezultat papinog ličnog stava u tom pravcu. Pod njegovom pontifikacijom, 1993.godine, stupio je i novi Katehizis, u kojem je Rimokatolička crkva „oprostila Jevrejima greh zbog razapinjanja Isusa Hrista“, mada je još Drugi vatikanski koncil odbacio taj „jevrejski greh“, koji je često, kroz istoriju, bio verski izgovor i poklič mnogima za pogrom nad Jevrejima. Nesumljivo na njegov lični podsticaj, decembra 1993.godine, Vatikan i Izrael potpisuju tzv. „Fundamentalni ugovor“, sporazum kojim je i zvanično prekinuto dvomilenijumsko nepoverenje i uspostavljeni puni i zvanični diplomatski odnosi sa Izraelom – u stvari prvo javno priznavanje jevrejske države od strane Vatikana. Time je

dat podsticaj daljoj saradnji i dijalogu dve države o religijskim pitanjima. Četiri godine kasnije, Izrael i Vatikan potpisuju „Mini konkordat“, koji je Rimokatoličkoj crkvi i njenim eksponentima obezbedio puni pravni entitet u izraelskom zakonodavstvu i dao državne garancije za njeno delovanje. Fundamentalnim

ugovorom, dve strane su priznale jedinstvenu prirodu Svete zemlje za njih obe i za „ostatak sveta“.

On je bio i prvi katolički primas koji je posetio Izrael 2000.godine, Zid plača (Zapadni zid) i Memorijalni centar Holokausta „Jad Vašem“ u Jerusalemu.

Papa ostavlja cedulju „sa željom“ na Zidu plača

U društvu sa Vrhovnim rabinima

Polaganje venca u Jad Vašemu

Ništa manje nisu značajni ni njegovi sastanci sa rabinima i jevrejskim liderima u svetu kao i činjenica da je on bio prvi papa koji je ikada zvanično posetio sinagogu (njegova poseta Centralnoj rimskoj sinagogi 1986.godine). Tada je Jevreje opisao kao „stariju braću“ rimokatolika, a antisemitizam označio „grehom protiv Boga i čovečnosti“.

Papa i rabin Elio Toaff, sinagoga u Rimu, 13. april 1986. godine

Zaslужan je i za nastojanje da se osnuju odeljenja za jevrejske studije na rimokatoličkim univerzitetima širom sveta.

Ipak, sa nekim njegovim postupcima, jevrejski svet se nije uvek slagao. Proglasio je svecima neke ljude čije su životne priče kompromitovale crkveni otpor antisemitizmu i stradanju Jevreja. Tako je bilo i u slučaju zagrebačkog nadbiskupa Alojzija Stepinca, koji je otvoreno podržavao ustaški pokret i Pavelićevu NDH, a nesumljivo i nacističku Nemačku i Adolfa Hitlera. Stepinca papa, i posle otpora u jevrejskom svetu, proglašava blaženim (zbog njegovog „stradanja pod komunizmom“, jer je zbog svoje uloge i uloge katoličke crkve na čijem je on čelu bio tokom NDH, od jugoslovenskih vlasti osuđen za sučesništvo u ratnim zločinima i

masovnim ubistvima. Pet godina je bio u zatvoru i umro je 1960. godine u kućnom pritvoru).

Takođe, iako je lično i u ime Svete stolice papa osudio Holokaust tokom Drugog svetskog rata, nikada nije dozvolio potpuni uvid u arhivska dokumenta o papi Piju XII. Ostalo je kontroverzno delovanje pape Pija XII u vreme Holokausta, kada je ubijeno 6 miliona Jevreja. Jevreji papi Jovanu Pavlu II zameraju i što je, u vreme otkrivanja uloge bivšeg generalnog sekretara UN Kurta Valdhajma, koji je služio u nacističkim jedinicama u Grčkoj u vreme potpunog uništenja tamošnje jevrejske zajednice, a posebno jevrejske zajednice Soluna (ubijeno oko 60.000 Jevreja) i neslavne uloge na prostoru Jugoslavije (stradanja civilnog srpskog stanovništva Kozare), u vreme njegove potpune političke izolacije zbog tih otkrića, Valdhajmu svesno dao političku podršku, zvanično ga pozvavši u posetu Vatikanu i nagradivši ga titulom viteza, kao i što je uzvratno posetio njegov kabinet u Beču. Nesporazuma je bilo i u proglašavanju sveticom Jevrejke Edite Štajn, koja, iako odrasla u ortodoksnoj jevrejskoj porodici, zbog stalnih profesionalnih progona od strane nastupajućih nacista u Nemačkoj, 1932.godine prelazi u katoličanstvo, ali joj i to ne pomaže već je nacisti ubijaju kao Jevrejku 1942.godine u Aušvicu. Iako strada kao Jevrejka, a ne kao katolkinja, papa je proglašava „katoličkom mučenicom“.

Sve u svemu, kako je rekao tadašnji predsedavajući Svetskog jevrejskog kongresa Izrael Singer, posle izbora novog pape, najbolje čemu se Jevreji mogu nadati je da će se održati postojeće stanje u odnosu Jevreja i Vatikana i dijalog, kojem je nesumljivo pozitivni pečat dao pokojni papa Jovan Pavle II.

Autor teksta i izbor slika: Aron Albahari